

ІОСИП ГАВРАЧЕНКО

ГОСТИНА Святого Миколая

Сценічна картина в 2-ох діях.

Накладом і друком „Українського Голосу”
Вінніпег, Ман.
1933

ЙОСИП ГАВРАЧЕНКО

ГОСТИНА Святого Миколая

Сценічна картина в 2-ох діях.

Накладом і друком „Українського Голосу”
Вінніпег, Ман.
1933

**Printed and Published by the Ukrainian
Publishing Co. of Canada, Ltd. .**

ДІЄВІ ОСОБИ:

1. Святий Миколай.
 2. 1-ий Ангел.
 3. 2-ий Ангел.
 4. Мама (пані).
 5. Настуня, дочка пані, літ 14.
 6. Марійка, дочка пані, літ 10.
 7. Петруня, літ 14
 8. Гануся, літ 12
 9. Віра, літ 10
 10. Івась, літ 8
 11. Степанко, літ 7
 12. Антипко.
 13. Катруся, прислужна мами (пані) літ 16.
}	Сироти
по
Січовому
Стрільцеві. |
|---|---|

Річ діється по визвольній війні в Східній
Галичині.

ДІЯ І.

Сцена 1.

(Кімната панська, може бути споряджена
після обставин даної місцевости.)

З піднесенням куртини сцена якийсь час
порожня. По хвилі вбігають Настуня і Ма-

рійка, держуть одночасно якусь забавку, сваруться.

МАРІЙКА: Я тобі кажу, віддай, бо як ні, то в тій хвилі порву так, що ні тобі ні мені не буде!...

НАСТУНЯ: Коли-ж не дам, бо Петрусь мені приніс сього паяца. Ти думаєш, що я маю тобі все уступитись?

МАРІЙКА: Віддай, кажу тобі, бо покусаю тобі руки...

НАСТУНЯ: Ні, не віддам! Знай, ти мамина пестухо, що хоч мама все для тебе добра, то я зумію поставити на своєму і не віддам, а коли тобі й сього мало, то на, маєш (бє).

МАРІЙКА (плачучи): Віддай, віддай... Мамо! Мамо!

НАСТУНЯ: Ліпше кричи, бо вони може не чують. Але поки вони прийдуть, то я таки покажу, що ти зі мною не будеш більше дертись (ломить забавку і кидає на підлогу).

МАРІЙКА (кидається на Настуню і рве на ній суконку): Мамо! Мамо!

Сцена 2.

(Входить мати.)

МАТИ: Ви знов деретесь? Про що вам хо-

дить?... Я ніколи не можу спокійно прочитати газети через вас.

МАРІЙКА (плачучи): Петрик дав мені сього паяцика, а Настуня взяла і поломала.

МАТИ (до Настуні): Що ти зробила, псотнице одна?! На що ти поломала? Чекай, прийде тато, то я йому розкажу, яка ти нечемна!

НАСТУНЯ: Говоріть! Я не боюсь. Скажіть і те, що ви її більше любите, чим мене. Я думаю, що вона так само завинила, як і я, але ви тільки мене винуєте...

МАТИ: Бо ти все виправляєш найбільше псотів. (Мати сідає біля столика.)

МАРІЙКА: Так, так, вона навіть на вулиці пустотлива дівчина. Зачіпає хлопців, беться з ними. Учителька казала, що мусить покликати тата до школи, щоби її за те порядно покарав.

НАСТУНЯ: Коли-ж неправда; а хто то вчора стояв в куті за те, що не хотів написати задачі, яку учителька завдала? Га?

МАРІЙКА: Ні, мамо! Ні! Вона неправду говорить, то з нею має учителька найбільше клопоту майже кожного дня, так що нераз аж плаче.

МАТИ: Слухай, Настуню! Коли я ще раз подібне вчую, то пам'ятай, що пожалієш!

НАСТУНЯ: Овва! Що ви мені зробіте!

МАТИ: А от що. Піду до школи і там при всіх дітях тебе покараю.

НАСТУНЯ: Карайте. Ви думаєте, що я боюся? Ви такі самі, як і наша учителька. Ви знаєте тільки насідати на мене. Я вас обох не боюся (хапає плащик і совги та вибігає).

МАТИ (дивиться їй у слід, зітхає, а відтак спирає голову на руки і з плачем говорить): Що за чудо! Не тільки мене, але й батька не боїться. Гірш якого пустого хлопця. Треба буде обовязково віддати її десь до виховавчого інституту. Марійко!

МАРІЙКА: Прошу!

МАТИ: Йди до кухні і принеси мені горня води, бо через вашу пустотливість я аж ослабла.

МАРІЙКА: Добре, мамо (вийшла). •

МАТИ (сама): І хто вигадав давати завелику волю дітям? Але щож зробиш, коли Тольо не дозволяє їх карати. Але сьогодні обовязково мушу з ним поговорити, щоби промовив Настуні до розуму. Бо як так дальше буде, то мені хіба прийдеться одурити. (По хвилі). Але куди сей вітрогон побіг? На дворі така лють і заверюха, що може перестудитись совгаючись. Треба післати Катрусю за нею, щоб привела її домів.

Сцена 3.

МАРІЙКА (входить з водою): Прошу мамцю...

МАТИ: Піди ще раз до кухні і поклич мені Катрусю, бо мені треба її кудись післати...

МАРІЙКА: Гаразд! (Вийшла).

МАТИ: Котра-ж то вже година? (Дивиться на годинник). О! вже по сім'ї; мені конче треба піти в місто, а відтак на засідання в жіночим товаристві.

Сцена 4.

(Входить Катруся, убого одіта, а за нею Марійка.)

КАТРУСЯ: Пані мене потребують?

МАТИ: Так, Катрусю. Вберися скоренько і біжи на совганку та приведи домів Настуню, бо я дуже неспокійна...

КАТРУСЯ (несміло): Про...шу па...ні...

МАТИ: Що таке?

КАТРУСЯ: Я не піду по Настуню.

МАТИ: Чому?

КАТРУСЯ: Бо я скільки разів ходила по ню, то все не тільки сорому набралась, але ще й штурханців та поганих слів наслухалась.

МАТИ: Нічого, я тобі кажу і ти маєш мене слухати.

КАТРУСЯ: Ні, пані, я не піду, хоч би мала у вас роботу втратити.

МАТИ: Ну, а хто-ж з вас старший? Настуня, чи ти? Таж вона проти тебе дитина.

КАТРУСЯ: Так, прошу пані, але вона зараз підмовить хлопчиськів і як насяде на мене з язиком та штурханцями, то ледви чи я дам собі раду. А одного разу тоті її товариші звалили мене з ніг та почали тягати по леді, а Настуня ще й сіла на мене, гей на санчата. А з суконкою що тоді зробили, пані пригадують. Чи й сьогодні я маю на таку наругу пійти?

МАТИ: А, правда, ну то нехай і Марійка йде з тобою. Чуєш, Марійко, вберися, підеш з Катрусєю по Настуню, щоби вона зараз дома була.

МАРІЙКА (неохочо): Добре, але...

МАТИ: Нічого тут алекати, тільки йди. (Марійка і Катруся виходять).

Сцена 5.

(На дворі чути діточий плач і крики).

МАТИ: А се що? (схоплюється з крісла. Відчиняються двері і до середини входять

бідні діти: Петруня, Гануся, Віра, Степанко і Івась. Говорять з плачем).

ПЕТРУНЯ: Прошу пані. Ваша Настуня напала на нас, подерла наші суконки, а сих хлопчиків побила. Гляньте на Івасика. Вона його так ударила в ніс, що аж кров йому пустилася.

МАТИ: Так? Добре, що ви мені про се сказали. Йдіть до дому, а я вже з нею про те поговорю. Тільки чи ви певні, що то моя Настуня?

ПЕТРУНЯ: Так, прошу пані, бо ми її добре знаємо, ми тут недалеко мешкаємо.

МАТИ: А як так, то вірю вам. Ну, йдіть діти до дому, а я її за те дам добру научку.

ДІТИ (при виході): Дякуємо, пані.

Сцена 6.

(На дворі чути якийсь плач.)

МАТИ: Ах, чи не Марійки то голос. А се що, чи знов би Настуня? Гірка моя година з нею!

(Марійка і Катруся входять. Марійка плаче.)

МАРІЙКА: Мамо, дивіться, що ся поганка зробила. Підмовила хлопчиськів і вони побили мене і Катрусю.

МАТИ: А чому-ж ви її не привели?

КАТРУСЯ: Годі було, прошу пані, бо хлопчиська її зараз потягли зі собою.

МАТИ: Нещастя та й тільки! Ну, гаразд, завтра я вже напевно з нею порахуюсь, бо сьогодні мушу вийти, а вона сама мабуть не зараз ще прийде.

З а в і с а .

ДІЯ 2.

Сцена I.

(Сцена представляє кімнату вдовиці по Січовому Стрільцеві. Хоч бідна, але чистенька. Сцена якийсь час порожня, а згодом входять Петруня, Гануся, Віра, Степанко і Івасик, всі прикурені снігом, перемерзлі, обтріпують сніг з плащиків і капелюшків, відтак біжать до печі грітися, при чім дуже вдоволені, що мають тепло).

СТЕПАНКО: Петлуню, дай мені сцось їсти, бо я дуже голодний.

ПЕТРУНЯ: Зараз, Степанчику, але я не знаю, чи є що, бо мами ще нема з роботи. Але пожди, я мабуть бачила кілька сухарців (хоче йти шукати).

СТЕПАНКО: Я такого не хочу, я хочу сві-
зого і з маслом.

ПЕТРУНЯ: А де-ж я тобі візьму свіжого
хліба та ще й з маслом? Ти знаєш, що мама
не в силі заробити на хліб та на бараболі, а
ти ще й таких забаганок хочеш.

ІВАСЬ: І я хочу свіжого хліба з маслом;
дай мені скоро, дай, бо я дуже голоден (по-
чинає плакати).

ГАНУСЯ: Петруню, піди може до тої пані,
що то її доня так нас потурбувала, може-б во-
на дала кусок свіжого хліба, бо й я голодна.

ПЕТРУНЯ: Ні, Ганусю, то не випадає, во-
на подумає, що ми навмисне перше приходи-
ли жалітись на її доню, щоби потім мати змо-
гу за чимсь йти до неї. Ні, я не піду.

ГАНУСЯ: Ну, а як ми голодні, то хіба того
встидатись. Дивись, як Івась та Степанко по-
марніли від того, що немає в нас що їсти.

ВІРА: А я хочу ляльки такої, яку я виді-
ла на вікні в тої пані. Я її буду так любити
(тулить рученята до грудей, ніби ляльку).
А там, в тої пані, видно ніхто ляльки не лю-
бить, бо вона лежала на підлозі з полломани-
ми ногами. Бідна лялька.

ПЕТРУНЯ: Тихо, Вірусю, може коли і для
тебе ляля буде, а тепер треба вибачити. Ні-
чого не порадиш.

ВІРА: А може я таки піду і попрошу, що-би вона мені дала, бо я дуже люблю ляльку.

ПЕТРУНЯ: Ні, Віро, не треба так. Ліпше було-б, як би ти мала свою власну ляльку. Та мусиш зрозуміти і те, що ми бідні сирітки. Мама ледви живі від праці. Звідки-ж тут аж так багато від них вимагати, як масла і ляльки.

ІВАСЬ: А я хочу коника такого, що то на нім їдуть жовніри, бо я також хочу бути Стрільцем таким, як був наш татко.

ПЕТРУНЯ: Тихо, Івасику, про таке не споминай, бо знаєш, що нас можуть підслухати Поляки. Вони вже й так мають око на нас за те, що не ходимо до польської, тільки до Рідної Школи. Не забув тих буханців від польських дітей, та щей „гайдамаком” прозивали.

ІВАСЬ: Я, як виросту, то буду стрільцем і піду бити Ляхів та вижену їх із нашої землі, а потім Москалів.

ПЕТРУНЯ: Тихо, бо справді як хто почує, то буде біда.

СТЕПАНКО: І я буду стрільцем. Петлуню, купи мені кліса і саблю, але таку велику, як татко мав.

ПЕТРУНЯ: Добре, куплю, але вже тихо будь, бо знаєш, що тепер і стіни вуха мають.

ІВАСЬ і СТЕПАНКО: Нехай мають. Ми не боїмося; навіть нехай і нас так як татка застрілять, то ми все будемо їх бити.

ПЕТРУНЯ: Тихо, бо ось поперед вікнами ходить поліцай і як вчує, що ви так говорите, то може прийти сюди кожної хвилини та й битиме.

СТЕПАНКО: Най чує, най йде і най бе, а я йому сказу, що я такий Січовий Стрелець, як і мій татко був.

ПЕТРУНЯ: Добре, добре, всі ми такі, але треба вам знати, що не запал є мірилом патріотизму, а розвага і розум, тай не на часі то все; от краще сідайте, а я вам розкажу дуже цікаву казочку.

ДІТИ: Може про Стрільців? Добре, говори, ми слухаємо.

ПЕТРУНЯ: Ні, ні, колись пізнійше про Стрільців розкажу, а тепер вам розкажу таку принагідну. Бо треба вам знати, що свої ночі ходить Святий Миколай і роздає чемним дітям свої дарунки.

ВІРА: То може й до нас прийде, і мені ляльку таку велику (показує) принесе?

ІВАСЬ: А мені коника?

СТЕПАНКО: А мені кліса і шаблюку?

ГАНУСЯ: А мені... я сама не знаю, що. Ага,

богато ниток і полотна, то я вишила-б собі гарний народній стрій.

ВІРА: Ну, то кажи скорше, нехай я знаю про Нього.

ПЕТРУНЯ: Тихо, мої рідненькі, сідайте собі отут біля мене, а я буду вам розказувати...

ІВАСЬ: Чи Святий Миколай і панським дітям також дає подарунки?

ПЕТРУНЯ: А так, наколи чемні.

ВІРА: То і та нечемна Настуня також дістане подарок? Скажи мені скоро, куди і звідкіля буде йти Святий Миколай, то я побіжу і скажу йому, як то вона нас всіх била та ще й погані слова говорила.

ПЕТРУНЯ: Ні, не треба. Святий Миколай самий знає, яка вона. Але вже будьте тихо, нехай вам розкажу казку.

ДІТИ: Ну, ми вже будемо тихо.

ПЕТРУНЯ: Отже Святий Миколай був дуже побожним вже від малого хлопчика. Перше він став монахом, а потім ізза його побожности покликано його на єпископа. Він все дуже горячо виступав проти ворогів церкви, так що його за те цісар римський Максиміліян казав арештувати і посадити до тюрми. І Бог знає, як довго був би Він сидів у тюрмі, коли-б Максиміліян не вмер; новий

цісар велів Святого Миколая випустити на волю. Святий Миколай був рівнож дуже щедрим і милосерним для бідних людей. Одного разу, розказують, що одному бідному чоловікові помагав аж тричі і той чоловік не знав, хто йому допомагає. Аж одного разу той чоловік притаївся, і коли Святий Миколай прийшов, щоб дати йому свою поміч, він засвітив світло і побачив, що то був Святий Миколай. Крім того Святий Миколай був чудотворцем. І тепер, хоч Він вмер, весь християнський світ святкує його пам'ять тим, що наслідують його добрі діла, багатші допомагають убогим, а чемні діти одержують в той день дарунки.

ДІТИ: Дай Боже, щоб Він і до нас нині загостив.

СТЕПАНКО: А чи Він знає, що я хочу їсти?

ПЕТРУНЯ: Певно, що знає. Отже щоб краще відсвяткувати сей день, заспіваймо собі пісеньку до Святого Миколая (встають і співають):

„О хто, хто, Миколая любить”...

(Музика і слова до сеї пісні є в співаннику п. М. Кумки. Під кінець пісні чути на вулиці

кроки і голос дзвінка. Всі діти прислухуються здивовані, ховаються в кут і туляться до себе).

Сцена 2.

(Двері відчиняються і на порозі стає Святий Миколай, а за ним два Ангели. Один з них тягне санчата з дарунками, а другий несе велику книгу.)

СВ. МИКОЛАЙ: Мир дому сьому і всім — хто в ньому. Не бійтеся мене, добрі діточки. Я є той, про якого ви тут щойно співали гарну пісню і про котрого Петруня так гарно розказала.

ДІТИ (підходять, клякають і шепчуть): Святий Миколай, Святий Миколай...

СВ. МИКОЛАЙ: Я йшов попри вашу хатину, а почувши пісню, зрозумів, що тут мешкають щирі і чемні українські діти. Так, мої дорогі діточки. Любіть свою віру, свій нарід, бо лише тоді можете стати добрими горожанами свого краю. Я йду здалека, був в ріжних сторонах і бачив ріжних людей, але нігде мене так щиро не витали, як на Україні. Правда, бачив я і таких, що вже за Бога забули, але вони тому не винні, бо злий дух їх

звів з дороги праведної, з дороги щастя.

ЗЛИЙ ДУХ (вбігає): Що, Святий угодник мене кликали? Ось я вже тут.

СВ. МИКОЛАЙ: Щезни, нечиста сило, не лякай мені добрих діточок. (Злий дух корчиться і утікає в кут).

СВ. МИКОЛАЙ: Я радію тим, діточки, що бачу у вас любов до України. Як так даліше будете зростати, то, як сказав ваш великий поет Тарас Шевченко, „усміхнеться мати, заплакана мати”.

ІВАСЬ: Ой, коби хоч поліцай не вчув, а то арештує.

СВ. МИКОЛАЙ: Ні, Івасю, мене злі душі не бачуть, тільки добрі, такі як ви. Так, діти, любіть свою неньку даліше, так як досі, не забувайте за свого батька, який поляг геройською смертю, а дух його буде все між вами. Тепер приступіть, діточки, до мене, нехай дам вам те, чого ви бажали. (Діти підходять не-сміло).

АНГЕЛИ: Йдіть, наші любі братчики, йдіть, сестрички, до угодника святого.

ЗЛИЙ ДУХ: І до мене також ходіть, бо і я маю для вас гарні дарунки (показує різки).

СВ. МИКОЛАЙ: Отут тобі, моя Петруню, подарунок такий, якого ти в душі бажала. А

тобі, Ганусю, також, бо і ти чемна дівчинка, я знаю. Вірочці даю ляльку, бо вона дуже її хотіла, а Івасикові коника. Тільки він не є тепер живий; він ожие тоді, як ти станеш до зброї за рідний край; тоді він тобі pomoже здійснити твої бажання і цілого українського народу. А Степанкові... Ага, він хотів кріса і шаблі. Маєш тут, вчися ним орудувати вже змалку, то певно станеш вірним наслідником свого геройського батька.

(Діти, одержавши дарунки, веселі відходять на свої місця.)

ЗЛИЙ ДУХ (до кожного приговорює): Не слухайте Його, не слухайте, ходіть до мене, я також маю гарні дарунки для вас.

СВ. МИКОЛАЙ (жезлом проганяє Антипка від дітей): Ну, так на сей рік, думаю, діточки, що ви вдоволились моїми дарунками, а на другий рік знов до вас загощу і щось більше принесу. (Оглядається в сторону людей.) О, що я бачу, та тут є більше чемних дітей, котрим треба також дещо передати. (До Ангелів:) Чи так, мої вірні слуги?

АНГЕЛИ: Так, угоднику святий.

СВ. МИКОЛАЙ: І вам, мої браття і сестри, щире поздоровлення. Мир вам. Я бачу на ва-

ших лицях сум. Я знаю від чого. Та ви не сумуйте. Гартуйте свого духа, бо скоро знов заграють сурми боеві і вас покличуть до бою, в яким ви „ворожою злою кровю окропите свою волю”. (До Ангелів): Подивіться в книгу вічності, котрі добрі імена є в ній записані.

АНГЕЛ І. (відчитує всі ті імена, для яких є призначені дарунки. Вже при закінченню роздачі дарунків, через вікно заглядає Настуня).

Сцена 3.

НАСТУНЯ і МАРІЙКА (входять, коли Св. Миколай кінчить роздавати дарунки, клякають перед ним і просять): О, святий угоднику, ми не чули своїх імен. Видно, що звісне Тобі, Святий Отче, те все, що ми виробляли; ми сьогодні щойно зрозуміли, як ми тяжко згрішили своїми злими вчинками. (Настуня сама): Я обіцяю тобі, Святий Миколаю, що вже доки буду жити, не буду більше так робити.

ЗЛИЙ ДУХ: Дурні ви, яке лихо ви робили, ви добро робили. Ходіть сюди, я маю для вас свої дарунки.

СВ. МИКОЛАЙ (проганяє його жезлом):

Добре, Настуню і Марусю, я чую, що ви щиро жалуєте за свої вчинки і бачу, що ви вже на правду зрозуміли, яке лихо ви коїли родичам своїм непослухом. Прощаю вам. Ось і вам дарунки.

НАСТУНЯ і МАРІЙКА (цілують о. Миколу в руки і підбігають до дітей).

НАСТУНЯ: Простіть мені, мої любенькі, що я вам нераз так докучала, я більше не буду.

ДІТИ: Ми не гніваємося, ми прощаємо. (Всі цілуються, кожде показує свою забавку, разом радіють. Злий дух невдоволений, крутиться і відходить).

СВ. МИКОЛАЙ (радий приглядається тій сцені, потім до всіх): Я дивлюсь і радію, що діти так скоро себе полюбили, хоч перше ненавиділи себе. Жийте, діточки, в згоді і любові, слухайте своїх родичів, держіться віри своїх предків, вчіться пильно в Рідній Школі, бо лише згода, любов, послух і наука дадуть вам силу, а з силою прийде і воля для цілого українського народу. Але я забалакався між вами, мої дорогенькі, а тут ще стільки дороги переді мною, а час короткий. Тож прощайте, жийте в любові і щастю. А ті, що сього року нічо не дістали від мене, то нехай не сумують, а стараються направити свої блуди, те

певно, що коли прийду знову тут, буду і для них якийсь подарунок мати. За рік знов прибуду. Мир вам! (Св. Миколай і Ангели відходять).

З а в і с а .

